

ARCHEOLOGIE • BOUWHISTORIE

ARCHEOLOGIENOTA – PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

OOSTERZELE – DORP

A. DEVROE
FEBRUARI 2017

COLOFON

Project

Archeologienota – Oosterzele, Dorp

Opdrachtgever

SHM Denderstreek
Heilig Hartlaan 54
9300 Aalst

Opdrachtnemer

Annika Devroe
Lemmensstraat 34
2800 Mechelen
0472/59.31.41
annika.devroe@gmail.com
BE0810.453.806

Erkende archeoloog: Annika Devroe, OE/ERK/Archeoloog/2015/00085

© 2017 Annika Devroe

Annika Devroe aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijk toestemming van de opdrachtgever. Dit met uitzondering van de door de architect aangeleverde plannen. Deze blijven eigendom van deze laatste.

INHOUD

Inhoud	0
1. Gemotiveerd advies	1
2. Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	2
2.1. Inleiding	2
2.2. Administratieve gegevens	3
2.3. Onderzoeksstrategie, -methode en -technieken	3
2.4. Voorziene afwijkingen van de Code van Goede Praktijk.....	6
3. Figurenlijst.....	7

1. GEMOTIVEERD ADVIES

Het bureauonderzoek heeft tot doel om op basis van bestaande informatie (landschappelijk, historisch, archeologisch) na te gaan in hoeverre er eventuele archeologische resten kunnen aanwezig zijn op het terrein. Bijkomend wordt getracht na te gaan wat de karakteristieken, de bewaringstoestand en de waarde zijn van de archeologische resten en wat de impact is van de geplande ingrepen.

Op basis van het bureauonderzoek kan men vaststellen dat het projectgebied in de 17de eeuw reeds deels bebouwd was. Gezien de ligging in het centrum van Oosterzele kan men vermoeden dat reeds vrij vroeg bebouwing aanwezig was. De historiek van Oosterzele wijst op menselijke aanwezigheid vanaf de 9de eeuw, maar vanaf de 13de eeuw ontwikkelde zich vermoedelijk een duidelijke kern rond de kerk. Men kan hier dan ook bewoningssporen vermoeden vanaf de middeleeuwen. Naar oudere periodes toe is weinig gekend uit de buurt. De Romeinse vondsten bevinden zich nabij de beek. Sporen en vondsten vanaf de metaaltijden kunnen echter niet uitgesloten worden. Ca. 1832 werd hier een klooster opgericht die langzaamaan uitbreidde tot de huidige bebouwing.

Op basis van de geplande werken kan men voor de zuidelijke zone uitgaan van een algemene verstoring van het archeologisch erfgoed. Zeker ter hoogte van de ondergrondse parking zal men het archeologisch niveau raken. In hoeverre men bij de nieuwbouw het archeologisch niveau zal raken zal afhangen van de funderingen. Ter hoogte van de noordelijke zone zal enkel ter hoogte van de toekomstige toegangsweg eventueel aanwezige archeologische resten geraakt worden. Momenteel is de exacte locatie hier echter niet van gekend.

De aanwezige gebouwen hebben het terrein reeds deels verstoord, maar gezien de lange historische evolutie van het terrein en de mogelijke aanwezigheid van colluvium, werd mogelijk niet alles verstoord.

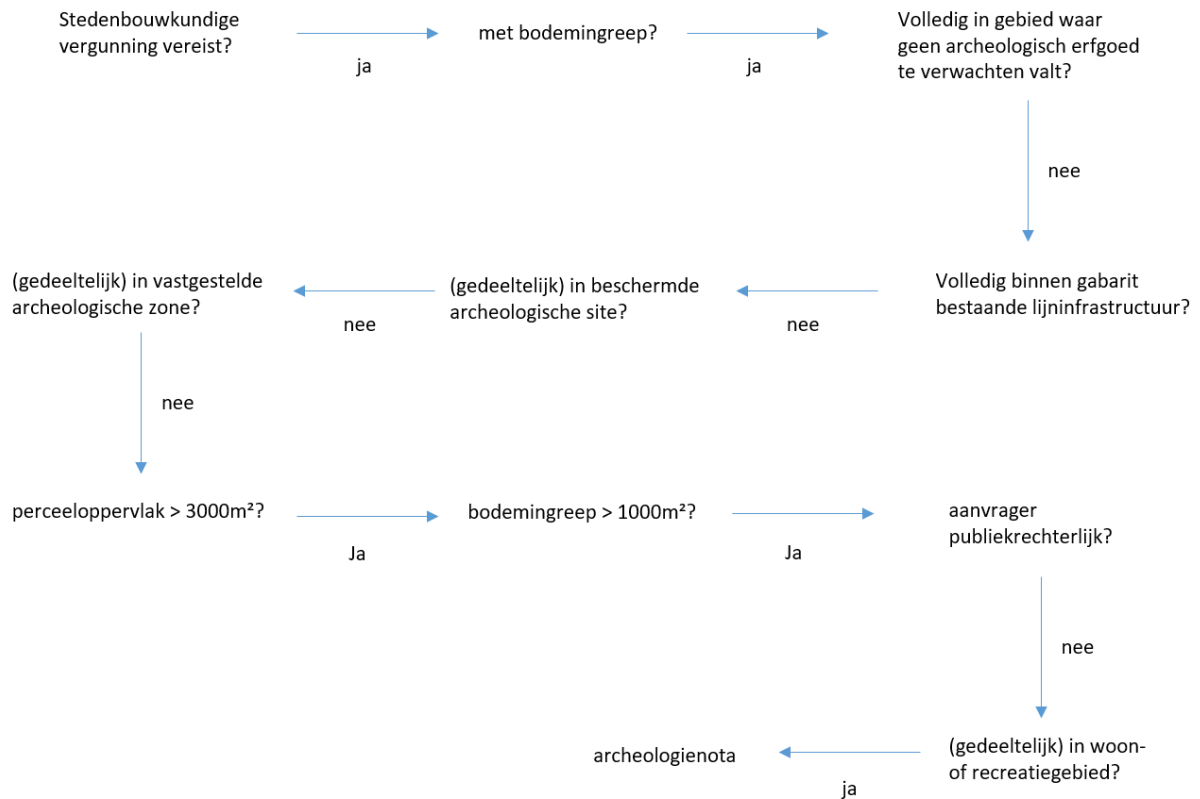
Gezien het archeologisch potentieel en de toekomstige verstoringen is bijkomend onderzoek noodzakelijk.

Dit zal echter via een uitgesteld traject verlopen. Het terrein is momenteel grotendeels waardoor het niet mogelijk is nu reeds een onderzoek uit te voeren. De noordelijke zone is niet bebouwd maar in andere eigendom waardoor het onderzoek beter in één keer uitgevoerd kan worden. Na het slopen van de gebouwen kan voorliggend archeologisch onderzoek uitgevoerd worden.

2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN VOOR UITGESTELD VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

2.1. INLEIDING

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning waarbij de voorwaarden voldoen aan art. 5.4.1. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

Figuur 1: Beslissingsboom in functie van huidig project. (A. Devroe 2016)

2.2. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Locatie: Provincie Oost-Vlaanderen, Oosterzele, Dorp

Bounding box: punt 1 (NW) – X 110261,050 Y 182181,921

Punt 2 (ZO) – X 110383,525 Y 182011,845

Kadaster: Oosterzele, afdeling 1, Oosterzele, sectie C, percelen 857m, 857k, 1007b, 847v (partim)

Oppervlakte projectgebied: ca. 9200 m²

Figuur 2: Kadasterkaart met aanduiding projectgebied. (Geopunt Vlaanderen s.d.)

2.3. ONDERZOEKSTRATEGIE, -METHODE EN -TECHNIEKEN

Na het bureauonderzoek werden de verschillende vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem afgewogen. Hiervoor werden telkens volgende vier criteria overlopen:

- Is het mogelijk deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het nuttig deze methode toe te passen op dit terrein (levert het iets op)?
- Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het noodzakelijk deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Gezien de huidige bebouwing is geofysisch onderzoek en veldkartering niet mogelijk, noch nuttig. Ook op het noordelijk deel dat onbebouwd is, is dit gezien de kosten-batenanalyse niet nuttig.

Er zijn geen aanwijzingen naar steentijdsites toe waardoor het gezien de kosten-batenanalyse niet verantwoord kan worden om hier bijkomend onderzoek voor uit te voeren.

Landschappelijk bodemonderzoek door middel van landschappelijke profielputten kan meer informatie opleveren in verband met de huidige verstoring en de gaafheid van de bodemopbouw. Aangezien ook voor dit onderzoek de gebouwen eerst gesloopt dienen te worden en de kans dat reeds archeologische sporen worden aangesneden, werd besloten meteen een archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven en proefputten uit te voeren.

Het doel van het vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven en proefputten is een archeologische evaluatie van het terrein.

Hierbij dienen volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem , beschrijving + duiding?
- Is er colluvium aanwezig?
- In hoeverre is de bodemopbouw nog intact? Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Zijn er bodemsporen aanwezig? Zo ja, zijn deze van natuurlijke of antropogene aard?
- Wat is de bewaringstoestand van de sporen?
- Op welk(e) niveau(s) manifesteren de archeologische sporen zich?
- Vanaf wanneer kwam het terrein in gebruik? Welke sporen zijn hiervan terug te vinden en op welke diepte?
- Kunnen er structuren aangeduid worden? Wat is hun onderlinge samenhang?
- Zijn er sporen die duiden op de aanwezigheid van ambachtelijke activiteiten?
- Kan op basis van gerecupereerd materiaal uitspraak gedaan worden over de datering? Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kunnen de resultaten van het bureauonderzoek bijgesteld worden?
- Geven de resultaten aanleiding tot vervolgonderzoek? Zo ja, wat is de ruimtelijke afbakening van de zone(s) voor vervolgonderzoek?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
- Is behoud in situ op basis van de resultaten van het vooronderzoek mogelijk?

Voorafgaand de afbraak van de gebouwen worden de aanwezige kelders geregistreerd. Hierbij wordt zowel de afbakening als diepte op plan aangeduid. Hierna worden de gebouwen tot op de vloerplaat afgebroken en de vloerplaat en verharding wordt verwijderd onder begeleiding van de veldwerkleider.

Naar uitvoering van het onderzoek toe kan het projectgebied in twee zones opgedeeld worden.

Eenzijds is er de noordelijke zone waar enkel op de Ferrariskaart één gebouw zichtbaar is en die doorheen de tijd een lage densiteit aan bebouwing kende. Hier wordt dan ook een site zonder complexe stratigrafie verwacht en is onderzoek door middel van proefsleuven het meest relevant. Hier zullen parallelle continue proefsleuven aangelegd worden. De sleuven worden haaks op de Voordries aangelegd. De sleuven hebben een breedte van 2 m en een maximale afstand van 15m van middelpunt tot middelpunt. Er zal minstens 10% van deze zone door middel van proefsleuven onderzocht worden, aangevuld met 2,5% dwarsleuven en/of kijkvensters. De hoeveelheid en locatie van dwarsleuven en/of kijkvensters zijn vrij te bepalen door de erkend archeoloog/veldwerkleider. Een keuze voor of tegen het aanleggen van dwarsleuven en/of kijkvensters wordt gemotiveerd in het verslag van resultaten van het proefsleuvenonderzoek. Dwarsleuven en/of kijkvensters kunnen enerzijds aangelegd worden om na te gaan of structuren aanwezig zijn of om lege zones te duiden zodat een site beter afgebakend kan worden.

De aanleg van deze sleuven gebeurt met een graafmachine met een niet-getande graafbak van 2 m breed. Het eerste vlak wordt aangelegd op een eerste leesbaar archeologisch niveau. Indien er meerdere archeologische niveaus aanwezig zijn, wordt elk niveau apart gewaardeerd. Er wordt momenteel van uitgegaan dat het om een site zonder complexe verticale stratigrafie gaat en er maar één niveau aanwezig is. Er wordt dagelijks voorzien in een volledige opmeting van sleuven, kijkvensters en sporen. Dit betekent dat er dagelijks een recent en aangevuld grondplan beschikbaar is, dat op elk moment aangeleverd kan worden. Er dient een selectie van de sporen gecoupeerd te worden die afdoende is om de onderzoeksvragen te beantwoorden. In vermoedelijke diepe sporen zoals waterputten en waterkuilen wordt een boring gezet om te verifiëren of het om een dergelijk spoor gaat en om de diepte te bepalen. Per sleuf wordt machinaal een profielput aangelegd. Deze profielputten worden beschreven en bestudeerd door de aardkundige van het projectteam.

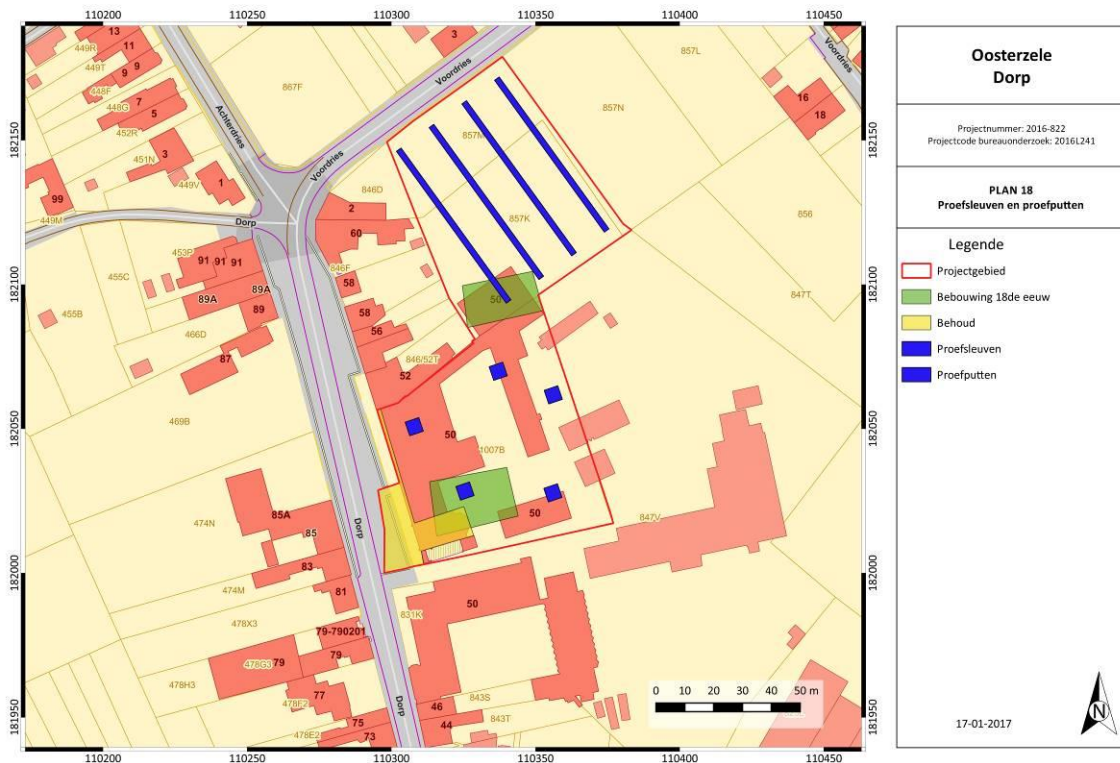
Anderzijds is er de zuidelijke zone die vooral vanaf de 19de eeuw bebouwing kende. De gebouwen werden uitgebreid, gewijzigd en sommige afgebroken. Deze zone zal door middel van proefputten, eventueel aangevuld met proefsleuven, onderzocht worden. Op basis van het bureauonderzoek kan men een site met complexe verticale stratigrafie verwachten. Om de verschillende archeologische niveaus te kunnen duiden is de aanleg van proefputten het meest efficiënte omdat het hierbij om kleine opgravingen gaat waarbij de verschillende archeologische niveaus worden geregistreerd. Deze methode zorgt eveneens voor een goed beeld van verstoringen. Verspreid over het terrein worden een 5-tal proefputten aangelegd van ca. 5x5 m. Het voorgesteld proefputtenplan kan gewijzigd worden op basis van eventueel aanwezige kelders. Hierbij wordt getracht om zowel zones met als zonder historische bebouwing aan te snijden. Ze dienen voornamelijk om de stratigrafische opbouw te kunnen nagaan waardoor geen dekingspercentage van 12,5% dient gehaald te worden. Indien er locaties zijn waar het uitbreiden van een proefput tot een kleine sleuf nuttig lijkt om ook horizontaal een beter inzicht te verwerven, wordt dit verantwoord in het rapport.

De aanleg van deze proefputten gebeurt met een graafmachine met een niet-getande graafbak. Elk archeologisch niveau wordt geregistreerd. Indien omwille van de veiligheid de moederbodem niet bereikt kan worden, dan worden er boringen geplaatst om na te gaan op welk niveau deze zit. Naar uitvoering toe wordt de Code van Goede Praktijk gevolgd voor de aanleg van proefputten op sites met complexe verticale stratigrafie.

Er wordt dagelijks voorzien in een volledige opmeting van proefputten en sporen. Dit betekent dat er dagelijks een recent en aangevuld grondplan beschikbaar is, dat op elk moment aangeleverd kan worden. Er dient een selectie van de sporen gecoupeerd te worden die afdoende is om de onderzoeksvragen te beantwoorden. In vermoedelijke diepe sporen zoals waterputten en waterkuilen wordt een boring gezet om te verifiëren of het om een dergelijk spoor gaat en om de diepte te bepalen. Per proefput wordt een profiel beschreven en bestudeerd door de aardkundige van het projectteam. Gezien de aanwezigheid van een klooster kunnen graven niet uitgesloten worden. In geval er menselijke resten worden aangetroffen worden hiervoor de bepalingen in de Code van Goede Praktijk gevolgd en zal een fysisch-antropoloog geraadpleegd worden.

Sporen waarbij de metaaldetector een signaal geeft, worden aangeduid in de sporenlijst. Metaalvondsten worden enkel ingezameld als zij zich aan het vlak bevinden of als ze zich in een spoor bevinden dat gecoupeerd wordt.

Na afloop van het onderzoek worden de sleuven gedicht om verdere degradatie van eventueel aanwezige sporen te voorkomen. Indien nodig worden kwetsbare sporen (graven, zeer ondiep bewaarde sporen) afgedekt met doek of plastic zodat ze in geval van een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving niet verder worden aangetast vooraleer ze onderzocht kunnen worden.

Figuur 3: Voorstel proefputtenplan. (A. Devroe 2017)

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer op basis van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een voldoende gefundeerde uitspraak gedaan kan worden over de aard en omvang van de archeologische waarden in het projectgebied en wanneer een eenduidig advies kan gegeven worden voor vrijgave van het terrein, behoud in situ of vervolgonderzoek door middel van een opgraving.

2.4. VOORZIENE AFWIJINGEN VAN DE CODE VAN GOEDE PRAKTIJK

Er worden geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien. Moesten er tijdens de uitvoering van het vooronderzoek met ingreep in de bodem redenen zijn waarom wel wordt afgeweken van de bepalingen in de code, dan worden deze gemotiveerd in het verslag van resultaten.

3. FIGURENLIJST

Figuur 1: Beslissingsboom in functie van huidig project. (A. Devroe 2016).....	2
Figuur 2: Kadasterkaart met aanduiding projectgebied. (Geopunt Vlaanderen s.d.).....	3
Figuur 3: Voorstel proefputtenplan. (A. Devroe 2017)	6